

DEMOKRASİ DERSİ ÖĞRENCİ DERS ÇALIŞMA NOTLARI

Demokrasi yönetiminde:

Demokrasi, halk egemenliğine dayalı bir yönetim biçimidir.

Devlet yönetiminde sınırsız güç ve yetkiyi kötüye kullanılmasını önlemek için;

-İktidar güç ve yetkiyi farklı organlar eliyle; **Güçler ayrılığı ilkesini benimsemiştir.**

-**Temel hak ve özgürlükleri yasalarla güvence** altına alınarak adaletli bir yönetim anlayışı ön görülmüştür.

Demokrasi ile insan hakları kavramları hem iç içe kullanılan hem de birbirlerini geliştirip koruyan kavramlardır.

"Demokrasi" kavramının sözlük anlamı:

Demos: Yunanca'da "Halk" Arapça'da ise "Cumhur" anlamına gelir

Kratos: erk, iktidar, egemenlik

Dolayısıyla Demokrasi: Halk egemenliğine dayalı yönetim demektir.

Avrupalılara göre; ilk demokrasi örnekleri MÖ 4. ve 5. yüzyıllarda Yunanistan'ın Atina'sında görüldüğü iddia edilmektedir.

Demokrasi sözcüğünü, tarihte ilk defa; MÖ 5. yüzyılda Yunanlı Tarihiçi Herodot olmuştur. Dilimize Fransızcadan geçmiş bir kelimedir.

Abraham Lincoln demokrasiyi "Halkın, halk tarafından, halk adına yönetilmesi" olarak tanımlar.

Eski Yunan site devletlerinde ilk örneklerinden günümüze kadar gelişerek gelen demokrasi düşüncesi, günümüzde de gelişmeye devam etmektedir. Eski Yunan site devletlerinde, doğrudan demokrasi modeli uygulanmıştır. Vatandaş olarak kabul edilen toprak sahibi, 26 yaşına gelmiş özgür erkekler "**agora**" denilen alanda toplanır, ülke meselelerini görüşür ve karara bağlarlardı. Söz konusu uygulamada, kadınlara ve kölelere vatandaş olma hakkı verilmiyordu.

Orta Çağ'da demokrasi gelişmesi açısından en önemli olay, İngiltere'de kralın yetkilerini halk adına sınırlayan "**Magna Carta Libertatum**"un (Büyük Özgürlük Fermanı) imzalanmasıdır. Bu sözleşme doğrultusunda ilk seçimler 1265 yılında yapılmıştır.

DEMOKRASİNİN TEMEL İLKELERİ:

Demokrasi etkinliği için öncelikle yönetenlerin ve yönetilenlerin demokrasiye inanmaları ve demokrasiyi yaşam biçimi hâline getirmeleri gerekmektedir.

1. -İnsan Haklarına Saygılı Olma
2. -Güçler ayrılığı ilkesini benimsemesi
3. -Hukukun Üstünlüğü:
4. -Laiklik
5. -Seçimler, Temsil, Siyasi Partiler ve Çoğulculuk:
6. -Sivil Toplum Kuruluşları:

Demokrasi halkın egemenliğine dayalı bir sistem olduğu gerçeğine bağlı olarak demokrasi kültürü de başta **özgürlük, eşitlik, adalet olmak üzere; farklılıklara saygı, müsamaha gibi demokratik** değerlerin korunması anlamına gelmektedir.

DEVLET YÖNETİMİNDE GÜÇLER AYRILIĞI İLKESİ:

Devletin Ana İşlevleri:

Güçler ayrılığı ilkesini benimsemesi

Devlet gücünün farklı organlara bölünmesi:

- Devlet organları; -**yasama**
-**yürütme**
-**yargı**

Neden devlet organları farklı organlardan oluşması demokrasi olmazsa olmazlarındadır diye bir soru aklımıza geldiğinde:

İnsan ve vatandaş haklarını güvence altına alması
İktidar gücünün tek elde toplanmasının yol açacağı olumsuzluklar ve zorbacı yöneticilerin iktidarı ele geçirme korkusu.

Devletin üç ana işlevi: -yasama, yürütme ve yargılama devletin güç kullanma organlarıdır.

Demokratik anayasalarda iç içe geçmiş güçler ayrılığı ilkesi ise insan ve vatandaşlık haklarını güvence altına almaya, iktidar gücünün tek elde toplanmasının yol açacağı otoriterlik tehlikesini önlemeye yöneliktir.

DEMOKRASİ YÖNETİMİNDE SİYASİ PARTİLER VE ÇOĞULCULUK

Demokrasilerde seçim; genel ve eşit oy hakkına dayanır.

Genel ve eşit oy hakkı; cinsiyet, bölge ve sosyoekonomik düzey ayrımı olmaksızın herkesin seçimlerde eşit oy kullanabilmesi anlamına gelir.

Demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez bir unsuru olan siyasi partiler, iktidara ortak olmak veya iktidara tek başına sahip olmak isteyenlerden benzer görüşleri savunanların resmi bir birlik altında bir araya gelmeleriyle oluşur. Böylece vatandaşlar görüşlerini siyasi partilerde temsil edilmiş olur. Modern toplumlar, genellikle farklı etnik, dilsel ve kültürel gruplar içerir. Farklı hayat tarzına sahip her bir grup örgütlenebilir, kendi hak, özgürlük ve çıkarlarını savunabilir; ekonomi, siyaset ve toplumu etkilemek için yasalar çerçevesinde faaliyet gösterebilir.

DEMOKRASİLERDE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Demokrasilerde toplumun sivilleşmesi askeri ve ideolojik olmaktan uzaklaşmak anlamına gelir. Sivil toplum, insanların özgürlüklerini baskıcı ve rahtsız edici bir gözetim olmadan yaşayabilmelerini mümkün kılar.

Dünyada demokrasi gelişmesiyle bu ilke, çağdaşlaşma ve insan hakları açısından oldukça önemli hâle gelmiştir.

Sivil Toplum Kuruluşları: Duyarlılık oluşturmada, çevre ve sağlık gibi toplumu yakından ilgilendiren konularda iktidarları ve yerel yönetimleri yönlendirebilir, kamuoyu oluşturarak ilgili birimlerin üzerinde baskı unsuru olabilir. Sivil toplum örgütlerine gönüllülük esasına göre üye olunur ve bu örgütlere üye olanların sayısının artması, çağdaşlaşmanın da göstergesi olarak kabul edilir. Sivil toplum kuruluşlarının demokratik

değerlerin toplum ve yönetim düzeyinde yaygınlaşmasında önemli bir rolü vardır.

LAİKLİK ANLAYIŞI

Atatürk'e göre laiklik; din ve dünya işlerinin birbirinden ayrılması demek olduğu kadar tüm vatandaşların vicdan, ibadet ve din özgürlüğü de demektir.

Demokratik sistemlerde sivil toplum kuruluşları, siyasi partiler kadar önemlidir. Bu kuruluşlar insan haklarını korumada, toplumu eğitmede, bilgilendirmede ve kamuoyu oluşturmada önemli katkılar sunar. Sivil toplum kuruluşları özellikle demokrasi kültürünün yerleşmesinde, toplumsal Laik devletin görevi; kişilerin vicdan, dinî inanç ve kanaat özgürlüğünü teminat altına almaktır.

Demokrasi Kültürünün Temel Öğeleri:

Özgürlük, eşitlik, müsamaha, adalet ve farklılıklara saygılı

1. Özgürlük (Hürriyet):

Bireylerin özgür olması ve millet olarak Millî Egemenliğine dayalı bir yönetim anlayışının oluşması gerekir.

* Demokraside egemenlik millete aittir. Millet bu hakkını temsilcileri (milletvekilleri) aracılığıyla kullanır. Yönetenler, gücünü millettendirir. Hiçbir kimse, zorla iş başına gelemez. Bu esas, anayasamızda şöyle belirtilmiştir: "Egemenlik kayıtsız şartsız millettendir."

Eşitlik:

* Demokraside, hürriyet ve eşitlik esastır. Özgürlük başkalarına zarar vermeden her şeyi yapabilmektir. Bütün insanlar hürdür yani özgürdür. Herkes, serbestçe düşünür ve düşüncelerini açıklayabilir.

* Eşitlik, hiçbir ayırım olmaksızın herkesin kanun önünde aynı haklara sahip olmasıdır. Hiç kimseye din, dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşüncesinden dolayı farklı işlem yapılamaz.

Müsamaha:

Müsamaha, hoşgörülü olmak, tahammül göstermek, zorluklara katlanmak, görmezlikten gelme veya göz yumma, başkalarını eylem ve yargılarında serbest bırakma, kendi görüşümüze ve çoğunluğun görüş biçimine aykırı düşen görüşlere saygılı olma demektir.

İzin verme, aldırma, iyi karşılama anlamlarına da gelir.

Siyasi Partiler

* Demokratik yönetimlerde, ülke sorunlarının çözüm yolları üzerinde aynı düşünceyi paylaşan insanlar bir siyasi parti kurabilirler. Vatandaşlar, bu siyasi partilerden birine üye olabilirler. Ülkemizde Kurtuluş Savaşı'ndan sonra ilk kurulan **parti Halk Fırkası'**dir. Fırka parti anlamına gelir. Cumhuriyetin ilanından sonra partinin adı

Cumhuriyet Halk Partisi olmuştur.

* Siyasi partiler, anayasa ve ilgili kanun hükümlerine uygun olarak faaliyetlerini sürdürürler.

Siyasi partilerin hepsi, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü kabul eder. İnsan haklarına saygılıdır. Millet

egemenliğini esas alır. Demokratik ve laik cumhuriyet ilkelerine bağlıdır.

* Demokrasilerde hükümeti kurma görevi, genellikle seçimler sonucunda en çok milletvekiliği kazanan partiye verilir. Hükümeti kuran partiye iktidar partisi denir. Diğer siyasi partiler ise **muhalefet** partileri olarak adlandırılır. Siyasi partiler, demokrasinin vazgeçilmez unsurlarındandır.

1946 yılında Türkiye'de ilk kez birden fazla partinin katıldığı seçimler sonucunda çok partili hayata geçildi.

Demokrasinin öğelerini maddeler halinde şöyle özetleyebiliriz:

* Hâkimiyetin asıl sahibi halktır.

* Kişi hak ve özgürlüklerine yer verilir.

* Herkes tek ve eşit oy hakkına sahiptir.

* Toplum içinde yaşayan insanlar eşit haklara sahiptir.

* Yönetenler halk tarafından belli aralıklarla yapılan seçimler sonucunda göreve gelir.

* Azınlıkta kalanların haklarına saygılı bir çoğunluk yönetimi sağlanır

Demokrasilerde Seçimlerin Önemi:

Demokrasilerde; demokrasi seçimler sayesinde işler. Çalışamaz hale gelen veya süresi dolan meclis, genel seçimler yoluyla yenilenir. Yönetim kademeleri adaylar arasındaki seçimlerle belirlenir. Ülkenin geleceği, vatandaşların seçimlerine göre şekillenir. Günümüzde demokrasi diğer yönetim biçimlerinden ayıran en belirgin uygulama olan seçim, öncelikle genel ve eşit oy hakkına dayanır. Genel ve eşit oy hakkı; cinsiyet, bölge ve sosyoekonomik düzey ayırımı olmaksızın herkesin seçimlerde eşit oy kullanabilmesi anlamına gelir.

Demokrasilerde Toplumun Sivilleşmesi:

Demokrasilerde toplumun sivilleşmesi askeri ve ideolojik olmaktan uzaklaşmak anlamına gelir. Sivil toplum, insanların özgürlüklerini baskıcı ve rahtsız edici bir gözetim olmadan yaşayabilmelerini mümkün kılar. Devlet ve asker dışı bu özgürlük alanında vatandaşlar, ekonomik, sosyal kültürel meselelerde yoğun mesai harcarlar.

Sivil toplumun ana gündemi; çevreci hareketler kadın, çocuk ve engelli haklarını savunan insan hakları savunuculuğu savaş karşıtlığı, hayvan hakları, sanat ve spor etkinlikleri, hayat boyu eğitim gibi konular sivil toplumun ana gündemini oluşturur.

Demokrasilerde eşitlik:

Eşitlik, tüm insanların insan olmak bakımından birbiriyle aynı değerde olduğunu ifade eder.

Eşitlik uygulamaları yaşama, aile kurma, şiddete karşı korunma gibi temel haklarla başladı.

Öte yandan eşitlikçi anlayış, siyasi yönetime katılma eğitim, seyahat, kendini geliştirme gibi sosyokültürel haklara kadar fırsat eşitliği biçiminde yayıldı. Örneğin hiç kimse, yaşama hakkına sahip olma veya öldürülmemem hakkı bakımından bir başkasından bu hakka daha çok sahip değildir. İnsanların bazıları köle, bazıları efendi olarak doğmazlar; bütün insanlar eşit olarak doğar.

ÖZGÜRLÜK;

-bir şeyi yapma veya yapmama,

-beli bir şekilde davranıp davranmama erkidir.

-Serbest hareket etme gücüdür.

-Baskılarına zarar vermeden davranabilme biçimidir.

Özgürlük sadece küçük bir grup için değil, herkes için söz konusu olmalıdır. Herkese eşit olarak tanımalı ve herkes özgürlüklerden eşit olarak yararlanabilmelidir. Aksi takdirde, özgürlükler, sadece azınlıklara tanınan bir ayrıcalık olmaktan

öteye gidemez Bu durumda da eşitlikten söz etmek mümkün değildir.

Elbette sınırsız özgürlük yoktu. Hoşumuza gitmese de işleyen bir düzeni hukuk dışı yollarla, barışçıl olmayan yöntemlerle, başkasının haklarını ihlal eden eylemlerle değiştirmeye hakkımız yoktur. Çünkü kişisel özgürlüğümüz, yalnızca bizi ilgilendiren konular içindedir. Başka bir ifadeyle özgürlüğümüz, başkasının haklarının başladığı yerde biter.

Haksızlığı uğramama ya da haksızlığa maruz kalınmışsa onu telafi etme, adaletin gereğidir. Vatandaşlarının maruz kaldıkları haksızlık, zulüm, taciz, zorluk gibi olumsuzlukları, daha büyük olumsuzluklara yol açmadan ancak devlet ortadan kaldırabilir. Eşit ve adil bir hukuk sisteminin tamamlayıcı unsuru bağımsız ve tarafsız mahkemelerdir. Hukuk ve mahkemeler, adaleti temin etmek için gerekli iki demokratik araçtır. Yasaların herkese eşit bir şekilde uygulanması gerekir.

Adil bir toplum için yasa önünde eşitlik zorunludur.

Azinlıklar ve farklı görüşlere sahip gruplar: Demokrasilerde bireysel ve toplumsal adaleti temin etmek için azınlıktaki farklı dünya görüşlerine kendilerini kamuoyuna tanıtılabilmeleri için devlet desteği verilir. Düşük gelirlere maddi destekte bulunulur. Kimsesiz yaşlılara ve çocuklar için, ödenen vergilerden bir fon ayrılır ve harcama yapılır.

-Toplumda bir kesim refah içinde yaşarken başka bir kesim bunun tam aksi şartlara sahip olmaması gerekir.

Atatürk'e Göre Türklerin Özgürlüğe Verdiği Önem:

Atatürk, birey ve millet olarak Türklerin özgürlüklerine verdiği önemi şu şekilde dile getirmektedir.

Özgürlük, hem devlet hem de vatandaşlar için söz konusudur. Devletin özgürlüğü, bağımsızlığı demektir. Bağımsız olmak, başka bir devletin güdümüne girmemek, diğer devletlerle birlikte oluşan topluluklarda, milli çıkarların gerektirdiği biçimde davranabilmektir. Milletten bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır. Milletten esaretten kurtuluşu, egemen ve bağımsız olarak topraklarımızda yaşayabilmesi, ancak azimkâr ve namuslu ellerin milleti kasa ve doğru yoldan haklarını korumaya ve bağımsızlığa sevgi ile kabil olacaktır...

"Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir. Ben milletimin ve atalarımın en değerli mirası olan bağımsızlık aşkıyla yaratılmış bir adamım. Çocukluğumdan bu güne kadar özel ve resmi yaşamımın her evresine tanık olanlar bu aşkı bilirler. Bence, bir millette şeref, onur, saygınlık, namus ve insanlığın var olabilmesinin ve sürmesinin, o milletin kesinlikle özgür ve bağımsızlığını elinde bulundurmasıyla gerçekleşme olanağı vardır."

TOPLUMSAL YAŞAMDA DEMOKRASİ KÜLTÜRÜNÜN GELİŞTİRİLMESİ:

Demokrasi kültürünün gelişimi öncelikli olarak **ailede**, sonrasında **okulda ve toplumda** gelişerek şekillenir.

Demokrasi kültürünün temeli ailede atılır. Aileler, çocuklarına küçük yaşlardan itibaren okulda, sosyal çevrede, toplumsal yaşamın başka alanlarında karşılaşacakları farklı yaşam biçimlerine ve inançlara saygı göstermeyi öğretmelidir. Aile içerisinde çocuğa sorumluluk verilmesi, çocuğun hak ve özgürlüklerini ebeveynlerinin kontrolünde kullanması demokrasi kültürünün şekillenmesinde önemli rol oynar.

Toplumun aileden sonraki en önemli kurumlarından biri olan okullar, demokrasi kültürünün öğrenildiği ve uygulandığı yerlerdir.

Millî Eğitim Temel Kanunu'nda, "Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleştirilmesi ve devamı için yurttaşların sahip olması gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır." denilmektedir.

Demokratik eğitim öğrenciler tarafından üstlenilen kişisel sorumluluğun artmasını ve öğrencilere, gerçek karar alma gücü vermeyi kapsar. Sınıf, öğrencilerin demokrasiyi yaşayarak öğrendikleri bir laboratuvar olarak kullanılabilir.

Demokrasi kültürünün gelişmesinde bir diğer önemli yer ise Toplumdur.

Toplum, aileden ve okuldan farklı olarak çok katmanlı ilişkilerden ve farklı yapıdaki gruplardan meydana gelmiştir. Toplumsal yaşamda her birey, demokrasi kültürü içerisinde farklı etkileşimlerde bulunarak toplumsal yapıyı oluşturan kurumların işleyişine katkıda bulunacaktır. Demokrasinin sürdürülebilmesi için bireylerin öncelikle karşılıklı müsamaha, uzlaşma ve barış içerisinde yaşaması gerekir. Demokrasi sadece seçimler, siyasi partiler, güçler ayrılığı gibi ilkelerle yaşatılmaz. Uygulamada demokrasinin toplum içerisinde yaşatılması da önemlidir.

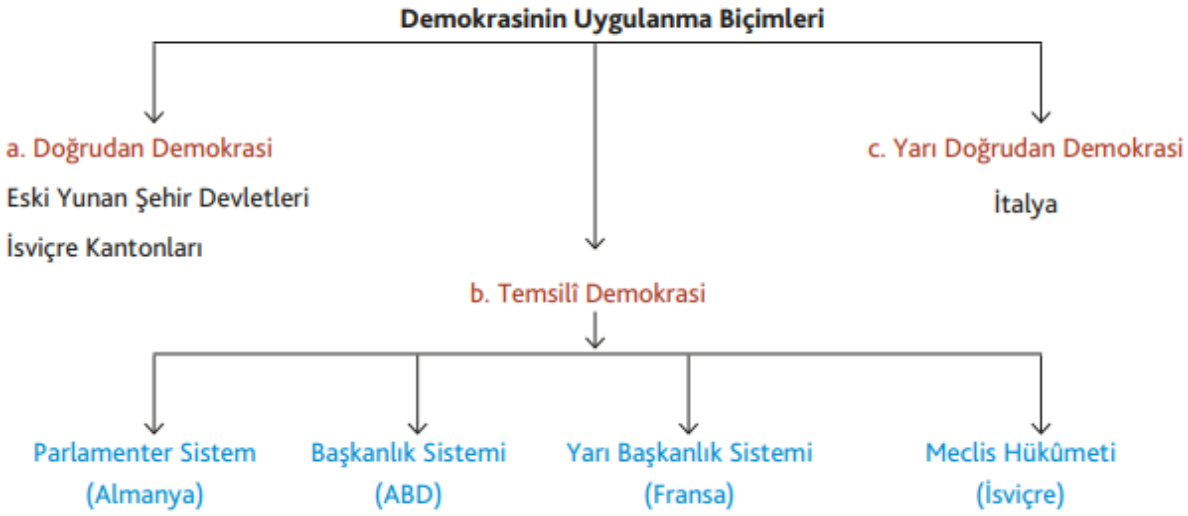
Şeklen Monarşi olmasına rağmen demokrasi ile yönetilen ülkeler:

İngiltere, Hollanda, İsveç, Belçika, Danimarka

AKTİF VADANDAŞLIK

"Aktif Vatandaşlık" genel anlamı ile bireylerin içinde yaşadıkları kent ya da ülke sorunlarını belirleme, bunlarla mücadele etme ve yaşam kalitesini artırma doğrultusunda katılım olanağına sahip olmasıdır.

Haksızlıklara karşı çıkmak, bunu yaparken özgür iradeyle hareket etmek, yerel ve genel yönetimlerde aksayan yönleri tespit ederek hukuk çerçevesinde harekete geçmek, diğer insanları da bu doğrultuda bilinçlendiren kimselerdir.

DEMOKRASİ ÇEŞİTLERİ**A. Demokrasinin Uygulanma Biçimleri**

1. **DOĞRUDAN DEMOKRASİ:** Halkın tamamının alınan kararlarda etkili olmasıdır. Doğrudan demokraside meclis yoktur. Bu sebeple uygulanması zordur. Zenginlik ve nüfus azlığı ister.

2. YARI DOĞRUDAN DEMOKRASİ:

Yarı doğrudan demokrasi biçiminde temsilciler olmasına rağmen halkın da alınan kararlarda etkili olmasıdır.

•**Referandum:** Parlamento tarafından kabul edilen veya kabul edilecek olan bir kanunun halkın onayına sunulmasıdır.

Türkiye'deki referandumlar :

1. 1961 Anayasası'nın yürürlüğe girmesi.
2. 1982 Anayasası'nın yürürlüğe girmesi.
3. 1987 yılında siyasi yasaklıların yasağı kalksın mı? Diye yapılan referandum.
4. 1988 yılında seçimlerle genel seçimler birleşsin mi? Diye yapılan referandum.

Tek "Hayır" olarak çıkan referandum budur.

1. 2007 Anayasa değişikliği referandumu.
2. 2010 Anayasa değişikliği referandumu.

•**Halk Vetosu:** Halkın referandum yapılması konusunda girişimde bulunmasıdır. Kısaca halkın referandum isteğidir.

•**Halk Teşebbüsü:** Halkın belli sayıda imza toplayarak belli bir konuda yasa çıkarması için veya yasalarda değişiklik yapılması için yasama organını harekete geçirmesidir.

•**Temsilcilerin Azli:** Halkın çalışmalarından memnun kalmadığı temsilcilerini görevden almasına imkan veren bir yöntemdir.

3. Temsili demokrasi:

Halkın, kendi seçtiği temsilciler tarafından idare edilmesidir. Temsili demokrasi sistemi kendi içinde dört kısma ayrılır.

TEMSİLİ DEMOKRASİ SİSTEMİ

1. Parlenter Sistem:

Seçimle gelen vekiller önce parlamentoyu oluştururlar. Daha yaşamadan güven oyu alarak göreve başlar. Yasama ve yürütme karşılıklı olarak birbirlerinin varlığına son verebilme gücüne sahiptir. Yasama, yürütme, yargı organları anayasal olarak birbirinden ayrı ve bağımsızdır. Parlamentodan güven oyu alan hükümet icraatlarına başlar. Hükümet dışında kalan partilere muhalefet denir. Demokrasinin çeşitleri 3 tanedir.

2. Başkanlık Sistemi:

Başkanlık sistemi, kuvvetler ayrılığının uygulandığı sistemlerde hükümet başkanının yasama organından ayrı bir yürütme organına liderlik ettiği bir yönetim şeklidir. Hükümet başkanı çoğu ülkede aynı zamanda devlet başkanıdır. Yasama, yürütme ve yargı ilkeleri arasında katı bir ayrılık olur.

Bu sistemde halk doğrudan başkanı seçer. Meclis veya senato vekillerini ise ayrıca seçer.

Türkiye 16 Nisan 2017'de 6771 sayılı Anayasa Kanunuyla başkanlık sistemine geçti. Yeni sisteme Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi adı verildi. Cumhurbaşkanı yürütme görevini de üstlenerek meclis dışından da atama yetkisine sahiptir.

Bu sistemde Yürütmenin başı Cumhurbaşkanıdır.

3. Yarı Başkanlık Sistemi:

Yarı başkanlık sistemi, başkanlık sistemi ile parlenter sistemin bazı özelliklerinin karışımıdır. Parlenter sistemden farklı olarak devlet başkanı veya cumhurbaşkanı sembolik makam değildir, ülkeyi yönetim yetkilerine de sahiptir

4. Meclis Hükümeti:

Meclis hükümeti sistemi, TBMM'nin açılmasından Cumhuriyetin ilanına kadar yürütülen sistemdir. Bu sistemde kuvvetler birliği ilkesi esastır. Türkiye'de Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nda ilk defa kabul edilmiştir.

Yasama ve yürütme kuvvetlerinin bir mecliste birleştiği yönetim şekline meclis hükümeti denir. Meclis hükümeti sisteminde

meclis başkanıyla hükümet başkanı aynı kişidir. Bu yönetim şekli, başkanlık sisteminden çok parlamenter sisteme benzemektedir.

Türkiye, temsili olmasına rağmen zaman zaman yarı doğrudan demokrasinin aracı olan referandumu da uygulamaktadır. Herkesin yönetime talip olabildiği tek yönetim biçimi demokrasidir. Siyasi güç vatandaşların elindedir. Tarihte kurulan ilk devletlerden günümüze kadar belli başlı dört çeşit yönetim sistemi mevcuttur.

DEMOKRASİ: Halk idaresi

MONARŞİ(Mutlakiyet): Kişi egemenliği

OLİGARŞİ: Grup yönetimi

TEOKRASİ: Dine dayalı yönetim

Ülkemizde Demokratik Sistemin İşleyişinde Geline Son Aşama:

1920 de TBMM'nin açılması ve ilk anayasanın kabulüyle pratikte cumhuriyet yönetimine geçilmişti. Ancak meclis hükümeti sistemi yani her milletvekilinin bakan olabilmesi hakkı sıkıntılara yol açtı. Cumhuriyetin ilanıyla kabine sistemine geçildi. En fazla oyu alan siyasi partiye hükümeti kurma görevi verilecekti. T.C. laik, sosyal, demokratik bir hukuk devletidir, anlayışını benimsemiştir.

Türkiye'de Temsili Demokrasi, sistemi uygulanmaktayken, başkanlık sistemine geçti.

Katılımcı demokraside hep birlikte karar verme süreci yaşanır. Bu yaklaşımı iki açıdan tanımlarız.

- 1) Toplumun her kesiminin, karar alma süreçlerine aktif olarak katılması
- 2) Toplumun bütün kurumlarının demokratik bir iç işleyişe kavuşması.

Katılımcılık; çoğunluğun hâkimiyetine değil, azınlık haklarının korunmasına vurgu yapar.

DEMOKRATİK YÖNETİMLERDE İNSAN HAKLARI
Demokrasilerde insanlar, haklarını kullanmada özgürdür ve eşittir. Bireyler, yetenekleri doğrultusunda kendilerini geliştirme hakkına ve özgürlüğüne sahiptir. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi'nin 1. maddesinde "**Her birey yeteneklerini geliştirme hak ve bağımsızlığına sahiptir.**" vurgusu yapılarak "**Bütün insanlar hür; haysiyet ve haklar bakımından eşit doğar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşlik zihniyeti ile hareket etmelidirler.**" denilmektedir.

İnsan hakları evrenseldir, herhangi bir kayda ve şarta bağlı değildir.

Bu haklar:

Hiçbir insan **dil, cinsiyet, etnik kimlik, dinsel inanç ayırımına tabi tutulamaz.** Doğuştan gelen bu haklar, **evrensel niteliğe** sahiptir. İnsanın en temel hakları başta **yaşama hakkı** olmak üzere **sağlık, eğitim, yasalar önünde eşitlik ve yurttaşlıktır.** Bunlar, dünyanın her yerinde, her insan için temel haklardır. Bu haklarla birlikte **güvenlik, insani koşullarda çalışma** gibi haklar da temel hak ve özgürlükler arasındadır. **Siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel hakların** iç içe geçmiş olmalarından dolayı hiçbir hak diğerinden ayrılamaz. Bireylerin yaşadıkları ülkelerde geçerli hukuk kurallarında bu haklardan bahsedilmemiş olmasa bile bu hakların olmadığı anlamına gelmez.

Ulusal ve uluslararası düzeyde insan haklarını izleme, yargılama ve ihlaller karşısında müdahale etme, Birleşmiş Milletlerin görevleri arasındadır. Ülkemizde insan haklarının geliştirilmesi ve korunması amacıyla faaliyet gösteren resmî kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum örgütleri bulunmaktadır.

İNSAN HAKLARININ UYGULANMASINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM YOLLARI.

Türkiye'de ve dünya genelinde insan haklarının uygulanmasında istenilen derecede değildir. Ülkeler arası çıkar çatışmaları ve buna bağlı olarak silahlanmaya önem verilmesi, savaşlar, devlet gelirlerinin adil paylaşılmaması gibi nedenler insan haklarını olumsuz olarak etkilemektedir.

İnsan haklarının uygulanmasında bazı temel ilkelerin de olması gerekir.

İnsan haklarının uygulanmasında karşılıklı olarak toplum bireyleri ve devlet yöneticilerinin yeterli derecede bilgisinin olması ve İnsan haklarının korunmasına yönelik bilinçli adımların atılması gerekir.

Bunlardan birisi adalet anlayışı. Hukuk kuralları adalet anlayışını uygulamaya yönelik oluşturulmalıdır.

Ayrıca Ulusal Devletler kendi çıkarlarına göre değil, karşılıklı olarak birbirlerinin çıkarlarını korumaya yönelik politikalar üretmelidir.

Hem toplum, hem de toplumu yönetenler etik değerler hakkında bilgi sahibi olmalı ve buna inanmalıdır.

Haksız kazanç, rüşvet, hırsızlık gibi etik olmayan davranışları önleyici hukuk kuralları caydırıcı nitelikte olmalı.